

וּשְׁלִיךְ

מנהג אמירת תשליך

"והולכין אל הנהר לומר פסוק ותשליך במצולות ים כל חטאתינו".

(שולחן ערוך)

מקור המנהג

מנהג זה לא הוזכר במקורות ולא הובא בספרי הפוסקים הקדמונים (כמו ה"בעל הלכות גדולות", הרמב"ם, הרא"ש וכו'). הראשון שהזכירו הוא רבינו המהרי"ל, אשר בימיו התפשט מנהג זה.

טעמי התשליך .

א. אומר המהרי"ל: "מה שנוהגין... להשליך במצולות ים כל חטאתינו משום שמובא במדרש, שעבר אברהם אבינו בנהר עד צוארו ואמר 'הושיעה ד' כי באו מים עד נפשי' (והנהר) הוא השטן, שנעשה כמו נהר לעכב אותו מן העקידה... ואנו עושין מנהג זה זכר ל"עקידה".

ב. הרמ"א מביא טעם אחר: "להיות כי מן מצולות ים שהוא התהום, והוא המקום היותר עמוק... והארץ הוא המרכז והוא המקום הנמוך בעולם. ועי"ז אנו רואים... והוא (הקב"ה) אשר חידש העולם כרצונו, לתכלית ישוב הארץ. לכן אנו הולכים בראש השנה אל המים; לראות 'אשר שם חול גבול לי'. ואמר (הקב"ה) להם (למים): עד פה תבוא; ולא תוסיף. ובה רואים אנו גבורתה. ולכן הולכים בראש השנה, שהוא יום הדין, לשום כל אחד אל נפשו (את) ענין בריאת העולם... ועל זה נאמר 'ותשליך במצולות ים כל חטאתינו... ענין מצולות ים מזכיר שהעולם מחודש, ועל ידי זה עומד (מכירים את) מציאות השי"ת, ומתחרט (האדם) על כל עוונותיו... ועל (ידי) דבר זה (רגש זה) יפלו החטאים במצולות ים. על כן הולכים למים, לתת אל לבם לשוב מ'מים היזדונים' (החטאים), הניגרים על פני אדם".

ג. לפי שו"ת עין אליעזר המקור הוא ככתוב, בנחמיה "ויאספו כל העם כאיש אחד אל הרחוב אשר לפני שער המים" וזה קרה ביום א' דר"ה, כפי שמוזכר בהמשך. לכן יש עניין להתאסף ביום א' של ראש השנה על המים, לאמירת סדר תשליך.

ד. בסידור "אוצר התפילות" מופיע טעם נוסף: ביום זה אנו ממליכין את הקב"ה עלינו, ומלכות שמים היא כעין מלכות הארץ, ומושחים (מכתירים) את מלכי ישראל על יד המעין אומר ה"משנה ברורה": "...ונהר או באר, וטוב שיש בו דגים...וטוב שיהיה מחוץ לעיר. וכשיש קושי להגיע סמוך לנהר, אפשר לעלות במעלה הר או בבית גבוה, שמשם רואה פני נהר או ים" ובי"ארחות רבינו" מובא, שכן נהג מרן הגר"י קניבסקי זצוק"ל בזקנותו. ובירושלים, שאין מעיינות, כותב בעל "כף החיים", עושין תשליך על שפת בורות מים, גם כשאין מים בבורות, כיון שאינו אלא לרמז בעלמא.

יש שנוהגים ללכת לנהר שיש בו דגים, על פי מה שכתבו ה"מטה משה" וה"לבוש" שבני האדם נמשלים לדגים חיים הללו, שנאחזו פתאום במצודה. כך בני אדם נזכרים ליד נהר שיש בו דגים, שגם הם עלולים להיאחזו ביום הדין במצודת המות והדין, ומתוך כך יהרהרו בתשובה. הרמ"א ב"דרכי משה" כתב לענין נהר שיש בו דגים, כי יתכן שהוא לסימן שלא תשלוט בנו עין הרע, ונפרה ונרבה, כדגים.

יתד נאמן.